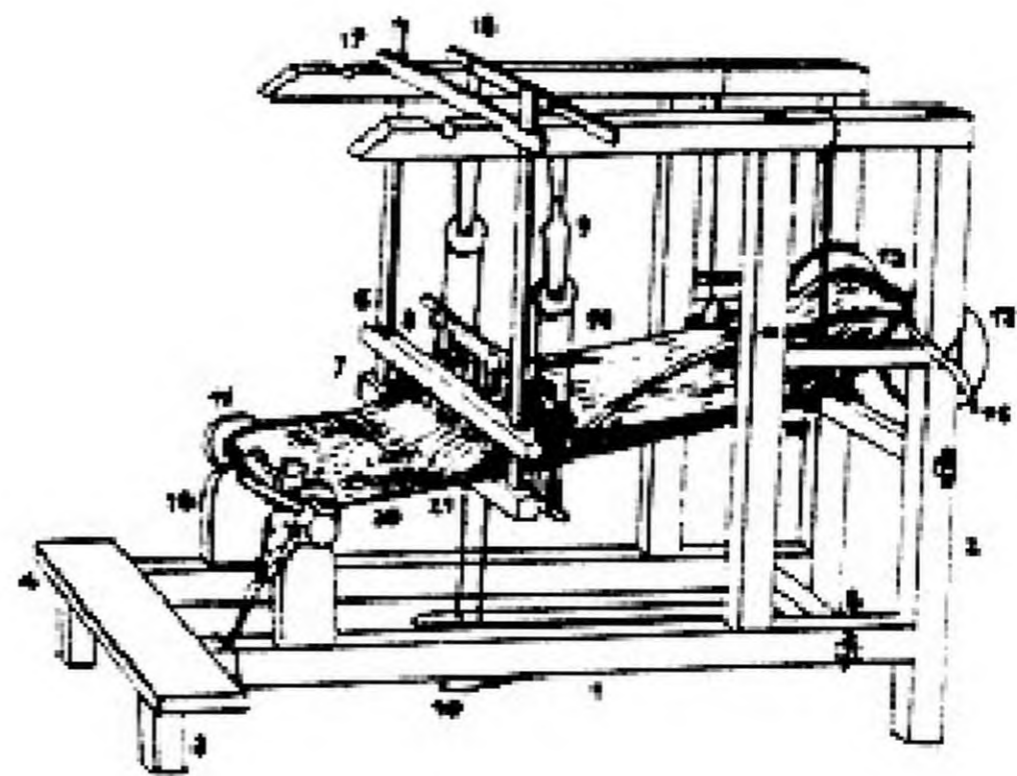
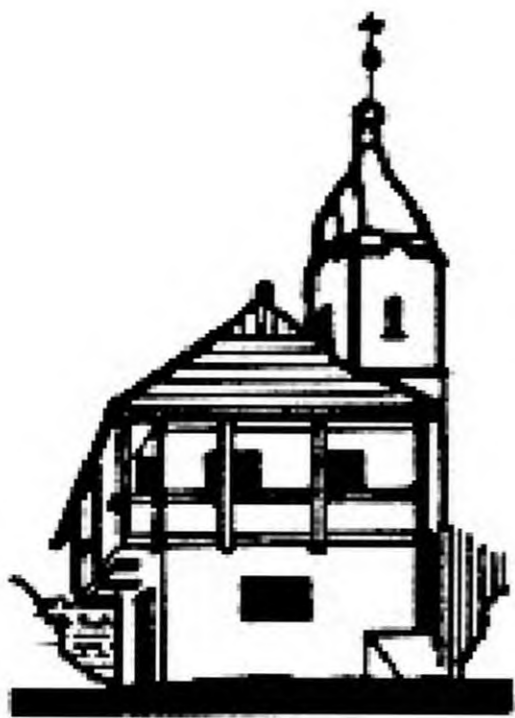

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK

2.füzet, 1995

**Kiadja: a SZINLŐ Barlangi-vendégforgalmi Kft., a
jósvafői tájház (Falumúzeum) létrehozója és
üzemeltetője**

Szerkesztette: Szablyár Péter

Jósvafő jövője - Jósvafő múltja

Két pont - állítólag - már meghatároz egy egyenest. A Jósvafői Helytörténeti Füzetek második számának megjelentetésével remélem sikerül érzékeltetnem azt az irányt, amelyet a község történetének megismerésében próbáltam önmagam számára kijelölni az elmúlt fél évben. A hangsúly egy kicsit eltolódott az ipartörténeti emlékek kutatása felé, bár meggyőződésem, hogy ennek meghatározó szerepe volt az itteni fejlődésben. Munkámban lelkes emberek támogattak, akiknek ezuton is köszönetet mondok: Dr Veress Lászlónak, a Miskolci Herman Ottó Múzeum igazgatójának, Dr Kiszely Gyula technikatörténésznek, a budapesti Öntödei Múzeum nyugalmazott igazgatójának, Adorján Máriának, Jósvafő elkötelezett hívének, a Jósvafőről elszármazott Berecz Tibornak, az edelényi Földhivatal munkatársának, Beregszászi Lajos jósvafői nyugdíjasnak, végül - de nem utolsó sorban - Farkas Andrásné, azaz Bözsi Néninek és Dely Jánosnak, akik otthont adtak számomra; úgy körülvéve szeretettel, hogy közben közben folyamatosan gyarapíthattam helytörténeti ismereteimet is.

Jósvafő, 1995.július 20.

Szablyár Péter

**Ez a kiadvány bolti terjesztésre nem kerül. Másolása nem tilos,
inkább megtisztelő!**

Készült 30 számozott példányban. Ez a . példány!

Az első ismert írásos emlék Jósvafőről Zsigmond király 1399.október 24-én kelt ítéletlevelében

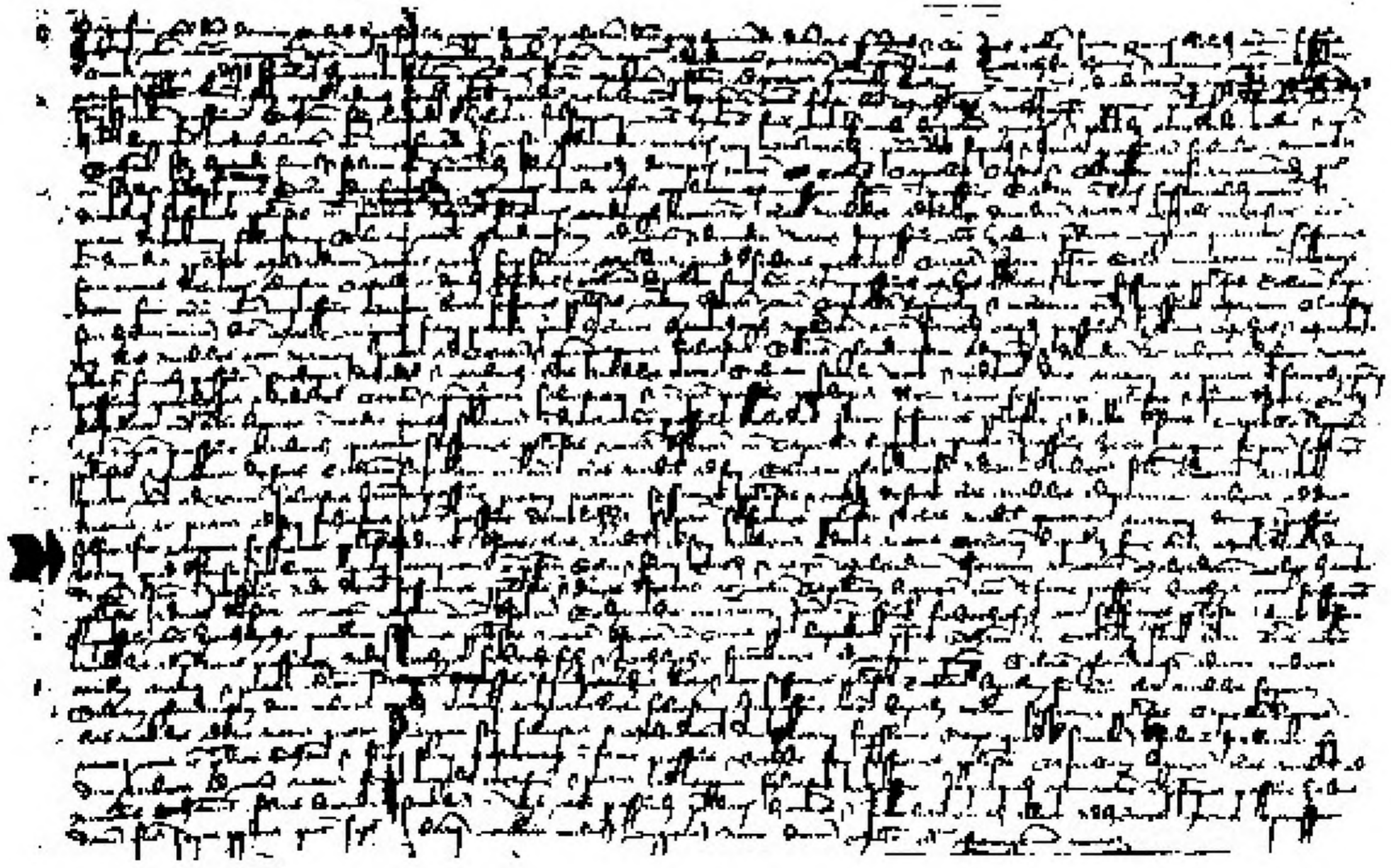
E XIV.századi írásos emlék tartalmazza az első leírást Jósvafő község akkori állapotáról:

"...in possessione **I l s w a f w** viginti sessiones populosas et duas desertas, terras arabiles ad sex, rubeta ad tria aratra, ecclesiam lapideam sine turri, molendinum duarum rotarum, quod de sursum pellitur, quarum rotarum una est prefati Stephani et filiorum eiusdem et unum molendinum desertum ac unum molendinum vulgo **h a m o r** dictum:....."

Jósvafőn 20 lakott telek és két lakatlan telek, 6 ekeföld, kőtemplom torony nélkül, s három vizimalom van az osztozó család birtokában. Három vizimalom közül az első két kerékre jár, egy vizimalom nem működik, a harmadik pedig különleges. Ez utóbbi a hámor, az első középkori borsodi vashámor, amely az Almásvölgy Jósva-patakba torkolásánál lévő Hutaréten működött.

[Egy telekegységen rendszeren 2-4 jobbágycsalád szállott meg, s az egész telekhez mintegy 28-30 katasztrális hold szántóföld járult, úgyszintén arányos nagyságú kaszáló és rét volt a telek tartozéka. Az ekeföld kb. 100 kat.hold nagyságú volt.]

{Irodalom: Mátyusz Elemér: Zsigmond-kori Oklevéltár I. kötet (1387-1399), Budapest, Akadémiai Kiadó, 1951.; Marjalaki Kiss Lajos: Egy borsodi vashámor 1399-ben - Borsodi Szemle 2., 1958., p.62-64.}

Az oklevél másolata, a nyíl az **I l s w a f w** szóra mutat

Írásos emlékek a jósvafői Kecő-völgyi hámorról

Dr Kiszely Gyula technikatörténész egyik fő kutatási területe a magyarországi hámoripar története. Kutatásai során jelentős anyaggyűjtést végzett a szlovákiai Meczenzéken, amely a hazai hámoripar egyik bölcsőjének tekinthető.

1972.március 21-én lejegyzett egy beszélgetést, amelyet **Szedlák Mihály** 73 éves meczenzégi hámorossal folytatott.

A jósvafői - Kecő-völgyi - hámorról az alábbi feljegyzés és vázlat szerinti emlékeket jegyezte fel:

"Szedlák Mihály közölte továbbá, hogy látta 1923-ban Jósvafőn a Kecő-völgyi hámort. Elmondása szerint a hámor így nézett ki:

A hámor 1925-ben már romokban volt."

Az ábra feliratai:

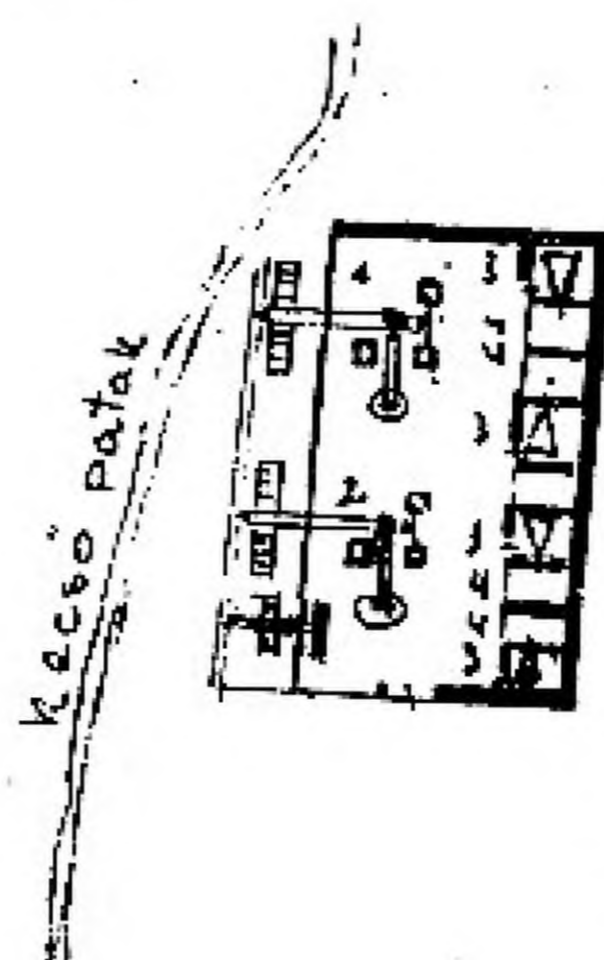
- 1./ Rúdvas nyújtó kalapács
- 2./ Kapa kalapács
- 3./ Fújtató
- 4./ Kovácstűz

Faszén és anyagraktár.

A feljegyzés eredetije a budapesti Öntödei Múzeum adattárában található.

Szedlák Mihály közölte továbbá, hogy látta 1923-ban Jósvafőn a Kecő-völgyi hámort, elmondása szerint a hámor így nézett ki:

A hámor 1925-ben már romokban volt.

- 1./ Rúdvas nyújtó kalapács
- 2./ Kapa kalapács
- 3./ Fújtató
- 4./ Kovácstűz

Faszén és anyagraktár

Adatok a jósvafői volt Klein Antal-féle vashámorról

1964 októberében a jósvafői ásatás alatt tudomásunkra jutott, hogy a faluban van valaki, aki a Klein Antal féle vashámorban dolgozott hosszú ideig. Mivel tudomásunk szerint erről a hámorról jelenleg semmilyen írásos emlék sincsen, érdeemesnek láttuk, hogy az illetőt felkeressük és emlékei alapján adatokat gyűjtsünk erről a megszűnt üzemről. Az adatokat tehát pusztán bemondás alapján állítottuk össze. Egy esetleges későbbi feldolgozás alkalmával levéltárban vagy egyéb helyeken kell ellenőrizni az alábbi adatokat. Ezt a kis összeállítást csak kiindulásnak szánjuk egy későbbi alaposabb kutatás számára.

Az adatközlő neve **Kovács László**, lakik Jósvafő, Béke u.5., született Szécskeresztúron /Zemplén megye/ 1909-ben. Jósvafőn 1922 óta lakik, ahová édesapja, aki molnár volt, Klein Antal malmába jött dolgozni. A molnármesterséget édesapjától tanulta. Kovács László 1924-től dolgozott a Klein-féle malomban. 1927-ben szabadult fel, mint molnársegéd.

A Klein-féle hámort **1920-21 körül építették**. Pontos évet nem tudott mondani, mert mire ők Jósvafőre jöttek, addigra már működött. A hámort **meczenzéfiek terveztek és építették**. A kapakovács mesterek mindig meczenzéfiek voltak. Legkevesebben hatan mindig itt voltak, de néha többen is. Az útlevelüket hosszabbították meg évenként, de gyakran váltották egymást, cserélődtek a mesterek. A többi munkás mind jósvafői volt, segédnek voltak beosztva a mesterek mellé. Minden mester mellett egy-egy jósvafői dolgozott. Kovács László, mint molnár, természetesen a malomban dolgozott elsősorban, de szezon végén, ősszel átment a hámorba dolgozni, egészen tavaszig. Az utolsó években azonban már teljesen átment a hámorba, mert ott jobban keresett.

Az üzem **1938-ban megszűnt**. A Rima-Murányi Vasgyárral konkuráltak, olcsóbban állították elő pl. az ekéket, köztük a nagy gözekéket is. Részleteket nem tud, de szerinte megegyezhettek a Rimával, mert egyszer csak hirtelen saját maguknak le kellett szerelniük az egész műhelyt, amit azután Rima-Murányba küldtek be /talán Salgótarjánba?/. A munkásokat elküldték Rima-Murányba, hogy ott majd kapnak munkát, ott azonban ebből nem lett semmisen. Kovács László is visszajött és a Klein-féle malomban dolgozott tovább.

A hámor berendezését alaposan el tudta magyarázni, de lerajzolni nem tudta, ezért magunk próbáltuk rekonstruálni a segítségével. A rajzok nem méretarányosak, inkább csak tájékoztató jellegűek az üzem jellegére nézve. A

rajzokon mindent feltüntettünk, ezért erről itt részleteket nem közlünk. Esetleges feldolgozás esetén át kell rajzolni valamennyit, a kalapács részletei pedig más hasonló hámor alapján rekonstruálandó.

A fújtatót kézzel működtették. Eredetileg négy kohó volt, de később egyet lebontottak, kellett a hely az újabb szerszámoknak. A vízikerek olyan volt, mint a malmokban szokás. A **kerekek átmérője 2 méter, szélessége 120-130 cm kb.** A víztartály a kerekek felett deszkából volt összeróva, az ebben lévő dugókkal szabályozták a víz mennyiségét és így a kalapács ütés-számát.

Minden mesternek külön szerszámai voltak, ezeket maguk is készítették, külön is tartották. Mindegyik kohó mellett volt egy-egy kézi nyomással működő olló, amivel a kapát, lapátot stb. körülnyírták.

A vizet gyűjteni kellett, gyakran nappal is le kellett állni 1-2 órára. Éjjel gyűjtötték leginkább.

A nyersanyagot **Miskolcra** szerezték be az ócskástól. Klein Antalnak saját fogatai hozták el onnan. Vasúti kerekek abroncsa, tengelyek voltak főleg. Az új vasat is Miskolcra hozták. A kerekeket fémfűrészsel bevágták 3-4 helyen, ezután nagykalapáccsal (kézzel!), több ütéssel széttörték. A darabokat bevitték a nagykohóba, ill. kemencébe, ott feltüzesítették fehér melegre, aztán felvágták a nagykalapáccsal (a hámorral) kisebb darabokra. Ezekből készítették aztán a szerszámokat.

A nagykemencében mindenféle fával tüzeltek, itt szívógázmotorral hajtott fújtató volt. A kis kohókban faszénnel tüzeltek. A faszén a Klein által vásárolt fából **derenki** emberek égették.

Gyártmányok: sokféle kapa, ásó, lapát, krampács (csákány), ekevas (kis paraszti, traktor, gőzeke), patkóvas (nem kész patkók!).

A gyártmányokat Eger, Gyöngyös, Miskolc, Budapestre szállították általában saját fogatokon, de vittek a színi vasútállomásra is.

Egy mester naponta **kiskapából 60, nagyobból 30, paraszteke vasból 100, gőzeke vasból 20-30** darabot is készített.

Védjegy **KA** volt. Volt egy kis kalapács, ezen voltak ezek a betűk, még melegen ütötték bele a szerszámokba.

Meczenzéfi mesterek nevére is emlékezett még:

Zselenszka Adolf, Müller Emil, Habócsik, Hatala. A Zselenszka ma is él Pelsőcön (Szlovákia).

Klein Antal 1932-ben halt meg. Lényegében azonban fia, Károly vezette már korábban is az üzemet, ő mondta meg, mit gyártsanak. Természetesen csak üzleti szempontból vezette.

A szivógázmotort 1934-35-ben szerelték fel, erre külön gépészt tartottak.

A munkaidő kezdete és vége nem volt meghatározva, átlagban napi tíz óra számítható. Gyakran azonban késő estig, vagy éjjel is dolgoztak, mert darabszám voltak fizetve, és a mester mondta meg a segédjének, mikor fejezik be a napi munkát. Szabadságot, fizetettet egyáltalán nem adtak. Betegsegélyzőben bent voltak. Néha kevesebb munka volt, akkor elbocsátottak többet rövidebb időre, de mindig csak jósvafőieket. Általában azonban fejlődő üzemnek lehetett mondani.

Végül igyekeztünk szerezni egy-két szerszámot, ami a hámorban készült. Több darabra is rámondták, hogy ott készült, de ez nem volt bizonyos, védjegyet pedig nem találtunk, így nem sikerült szereznünk.

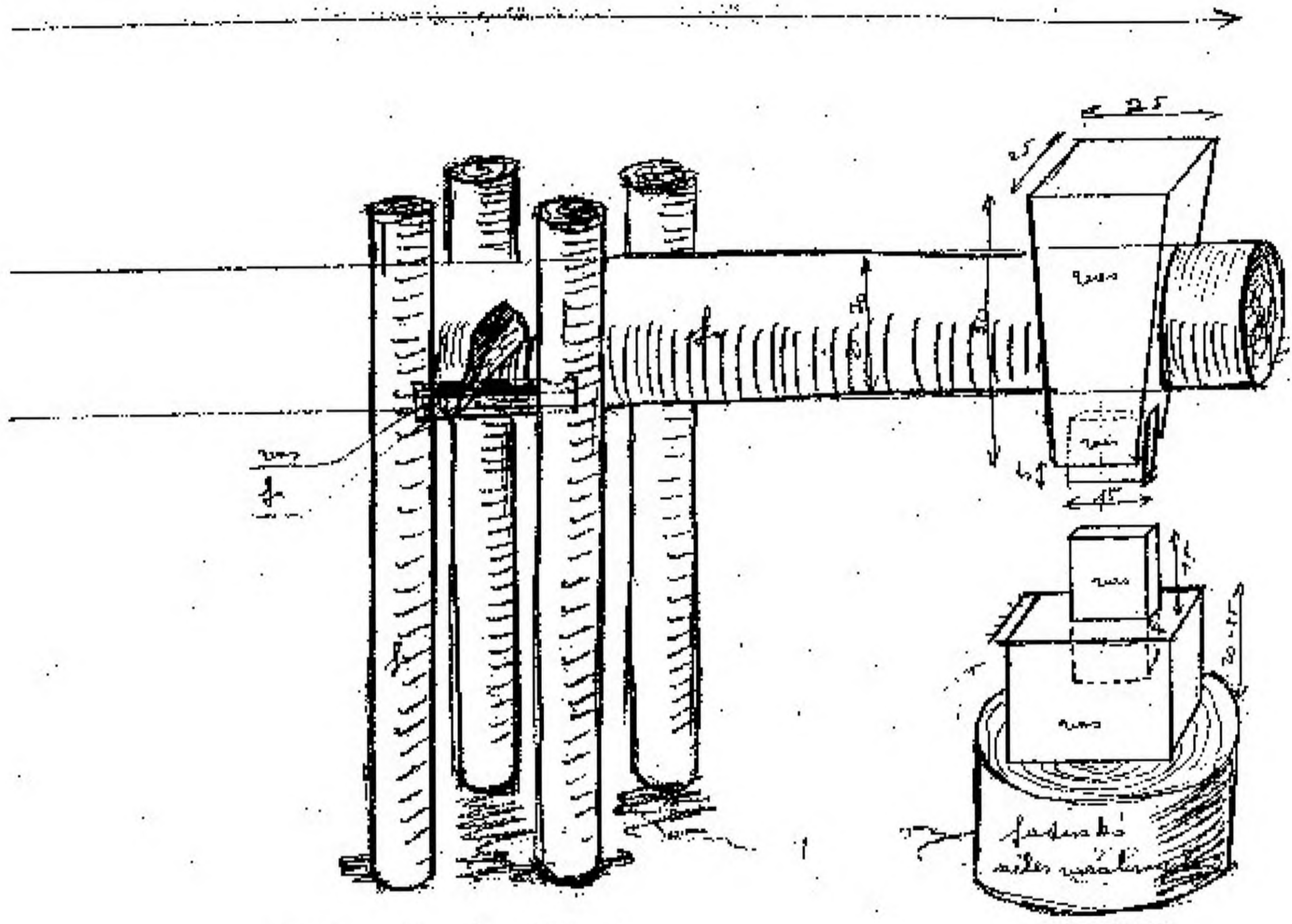
Budapest, 1964. október 16.

Dr Vastag Gábor

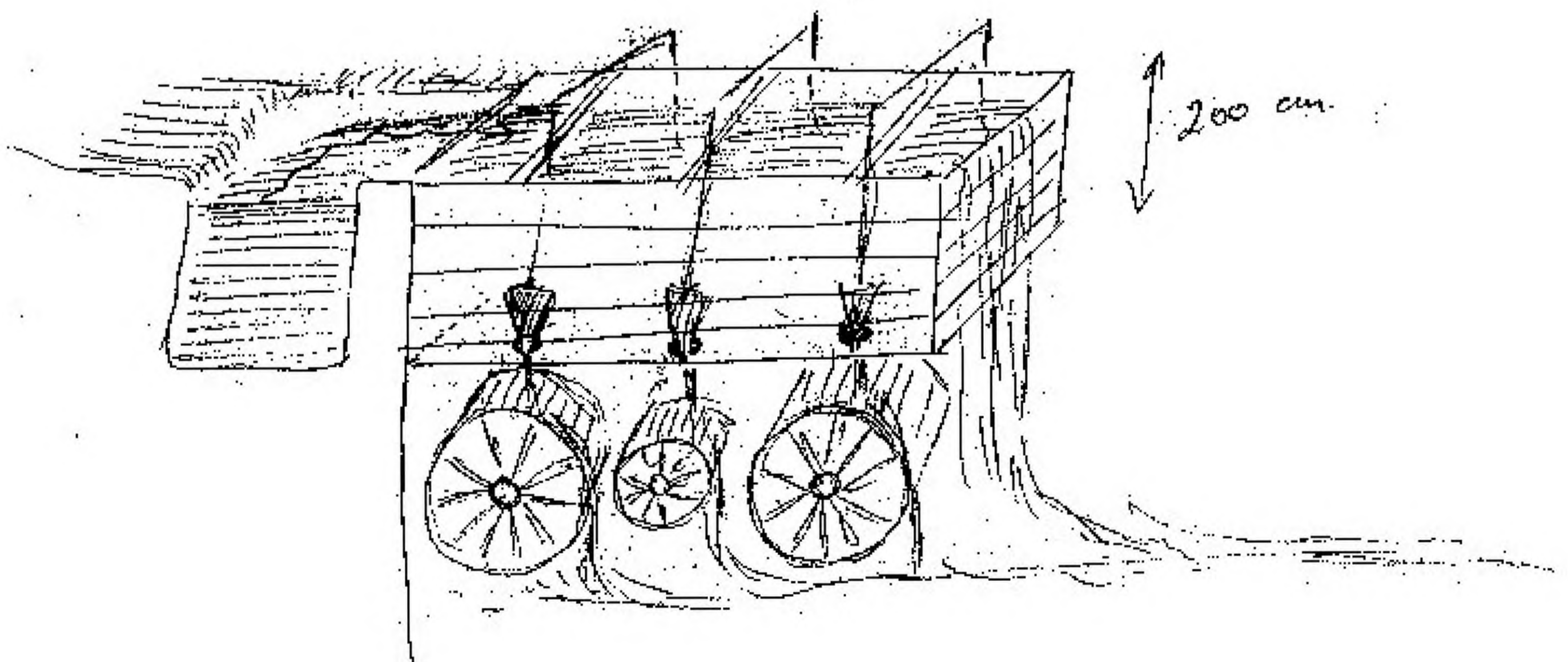
Dr Nováki Gyula

A kézirat eredetije a **budapesti Öntödei Múzeumban** található.

A kalapács rajza

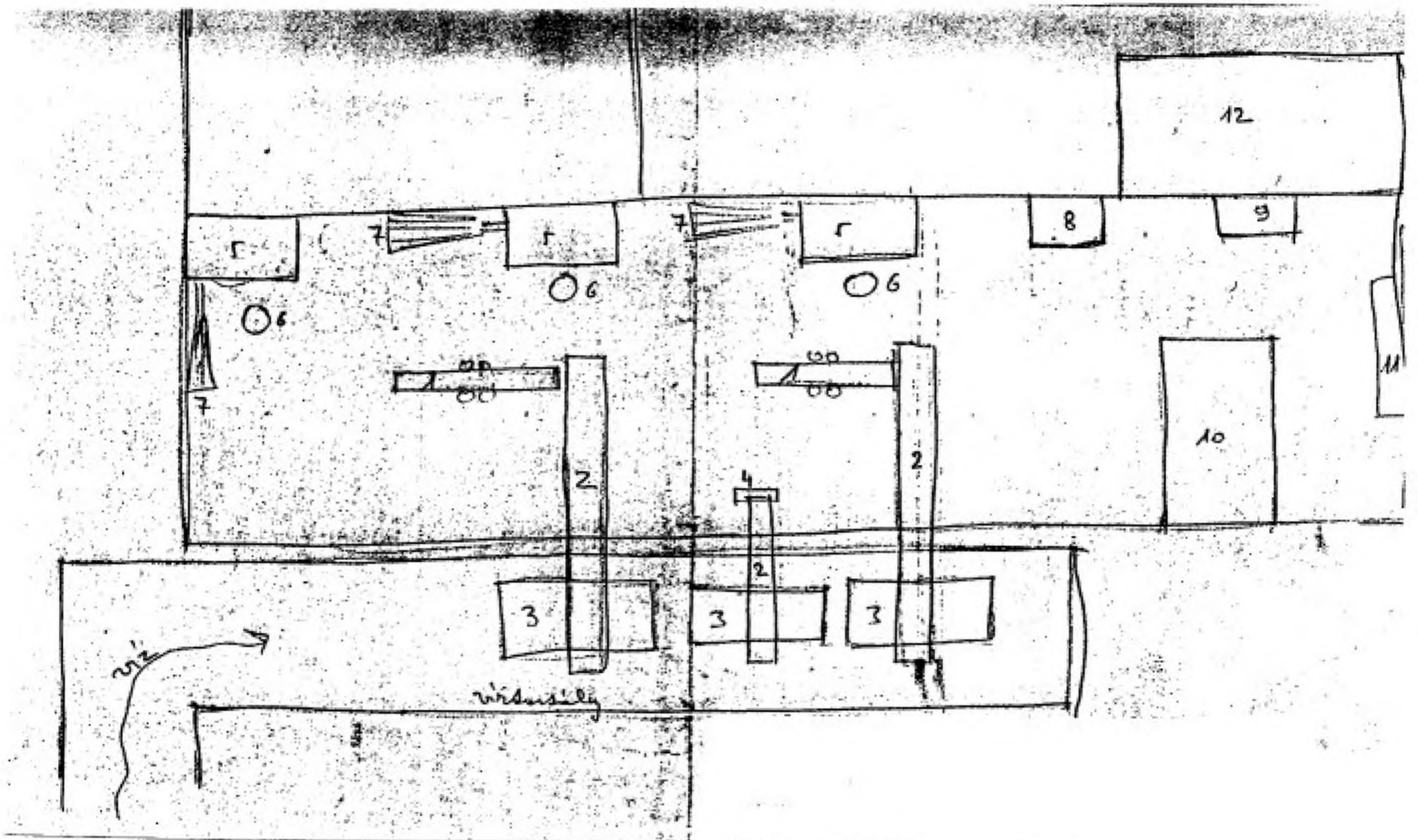

A vizikerekek

Mellékelt ábrák

Az üzem elrendezése

1 = kalapács
 2 = vizikerék gerendája
 3 = vizi kerék
 4 = köszörükő
 5 = kohó
 6 = kis üllő

7 = fujtató
 8 = rugós kalapács
 9 = prés
 10 = kemence samotttéglából
 (külön nagy kéménnyel)
 11 = smirgli köszörű

12 = szívógázmotor háza

[magyarázat alapján készült, nem méretarányos rajz]

Jósvafői szerszám- és kapagyár

[(Bak) Beregszászi Lajos visszaemlékezései]

A Szerszám- és kapagyárban első alkalommal megjelent külföldi mesterek névsora, 1924. év szeptember 2. napján:

Csehszlovákiából, felsőmecenzei lakosok közül:

Frint András, Antly Rajnhold, Szemánszki János, Antly József és Tomás Jakab.

Tomás Jakab mester vallomásai szerint ők mind az öten liliputi, német származásúak, akik a német, cseh és szlovák nyelvek mindegyikének a tájszólásaival tudtak beszélni. A magyar nyelvből egyedül Tomás Jakab tudott keveset beszélni. Így eleinte rossz és nehéz volt a munka közben megértetni velünk magyarokkal a munkaidő alatt végeznivaló tevékenységet. Egyedül a Tomás Jakab volt a főtolmács közülük, aki munka közben is, átkiabálva a magyar dolgozóknak, hogy a mester mit parancsol, vagy mire kéri a segítséget. 5-6 hónapig elhúzódott, amíg megértettük mi - a magyarok - a németeket, a németek pedig a magyarokat. Közben a gyári gépek felszerelése is szaporodtak, ugyanakkor szaporodtak a magyar mesterek is.

Miskolc városa mellől - Szirmabesenyőről - jött a családjával egy művezető főgépész mester, névszerint **Kulik Dezső**, aki az előző munkahelyén Budapesten, az AJAX gyárban mint vezető gépész dolgozott, ugyancsak jött véle egy szerszám készítő mester, névszerint **Habócsik András** mester, aki minden féle vasipari szerszámok készítésének volt a mestere. Néhányat említve: kalapácsok, szorító satuk, kézi fogók, sikattyúk, menet metszők, menet fúrók, dörzsárak, fűrész lapok, prések, univerzális reszelők, fém- és fa fúrók, gyaluk, eszterga kések.

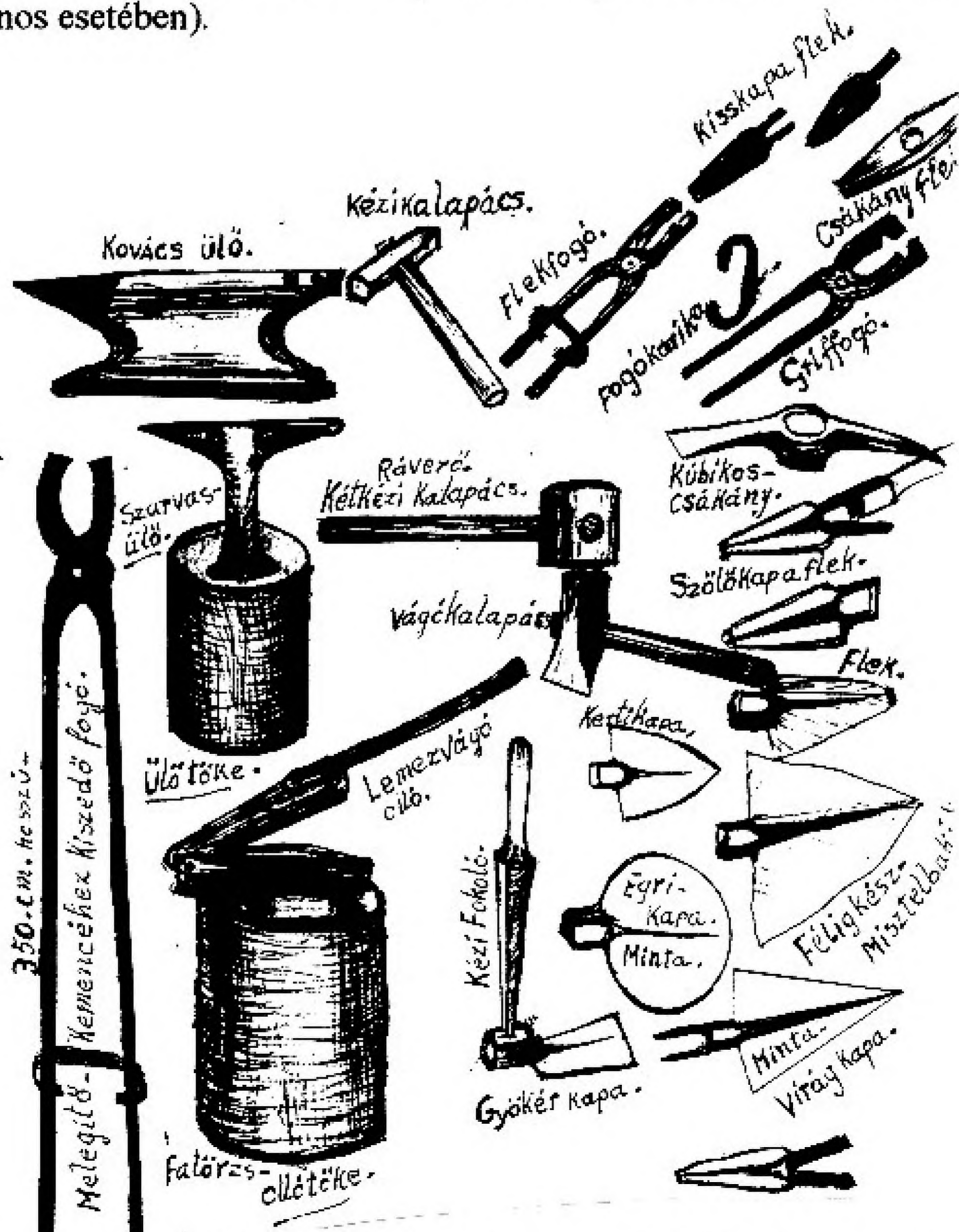
Ugyan ezen időben jött **Pejkó Mihály**, aki a Diósgyőri Vas- és Acélárugyárban tanult és dolgozott, minc kemence- és kazánfűtő.

Ugyan ez időben jött a pelsőci Szög Gyárból szerszámkovács mester **Zselénka András** és a sógora **Jakubec Mihály**. E közben épült a fekvő stabil motorjának a gépháza és épült a vas anyagokat melegítő nagy kemence, amiben 150 métermázsas vasanyag melegítése volt lehetséges. A Diósgyőri Vasgyárból hoztak 2 db rugós kalapácsot és köszörű gépeket; 3 darabot. Ezek után a gyárnak 7 személy külföldi mestere volt, akik állandóan 1 éves határátlépési útlevéllel voltak ellátva. A hét mester mindegyike univerzális szakmai tudományban az itt felsorolt mindenféle mezőgazdasági szerszámok készítését végezte: kerti ásók, kubikus ásók, lapátok, kerti kapák, virág kapák, szőlő kapák, homokos vidéki ásók és lapátok, misztelbaki kapák, egri kapák, szén kanalak, hamuzó lapátok, gyökér kapák, gyökér ásók, kis- és nagy ekevasak, gözekevasak, kőfejtő csákányok, pajszerok, szén kaparók, szén lapátok, sár kaparók, kenyérsütő

lapátok, gyújtós vágó kis fejszék, favágó fejszék, motykák, vésők, kőfűrők, kőfűrő kalapácsok, kőműves kanalak, fandlik, lópatkók, spáring vasak, kőműves kalapácsok.

A 2 db 280 kg-os vizikalapácshoz négy kemence (tűzhely), műszakonként 4 mester, 4 segéd-kisegítő, 1 kőszőrűs, 1 kemencefűtő és 1 raktáros tartozott.

A jósvafői Kapagyár néven nevezett Szerszámgyár a 30 féle árujából felső Magyarország közelebb eső kisebb-nagyobb üzlethálózatainak az ellátását úgymondván 80-90 % mennyiségben kielégítette. Ezért is, amikor közeledtek a Zsidó törvény hírei, a kényszer munkákra való behívások, ekkor a Salgótarjáni Vasmű megvásárolta, leszerelte és elszállította. 1937-ben a Salgótarjáni Vasmű elkészült a Jósvafőről elszállított gyár beépítésével. Később lehetőséget biztosítottak a kovácmesterek áttelepülésére is, munkásszállás biztosításával (Bokros János esetében).

A kapahámorban használt eszközök és gyártott szerszámok (Beregszászi Lajos rajzai)

A "Jósvafői szerszám- és kapagyár oldal nézete" (Beregszászi Lajos rajza)

JÓSVAFŐI SZERSZÁM- ÉS KAPAGYÁR OLDAL NÉZETE

1./ ISMERTETÉS A SZERSZÁM és KAPAGYÁRBAN ELSŐ ALKALOMAL -
MEGJENÉNT KÜLFÖLDI MESTEREK NEVSORA, 1924. év, SZEPTEMBER 2., APJAI.

1./ Csehszlovákiából, Felsőmecenzei lakosok közül !.

PRINT ANDRÁS, ANTLY RAGNÓCLO, Szemánszki János, Antly József, és -

TOMÁS JAKAB

Rajzot -
Készítette - (BAK.) BEREGSZÁSZI LAJOS.
1995. ÉVBEN. S GÉPÉSZKOVÁCS -
SZERSZÁM ÉS KAPAKOVÁCS.
01. HÓ. 2. NAP 1967. évben Név Változtatással:

Emlékek Jósvafő múltjáról III.

(beszélgetés Dely Jánossal, 1995.február 11-én)

Először azt szeretném megkérdezni Tőled - mint korábban méhészkedéssel is foglalkozó embertől, hogy kasos vagy kaptáros méhészkedés folyt e itt?

Régen itt nem volt kaptáros méhészkedés, itt kasos méhészkedés volt. De - általában mit mondjak - legalább tíz családnak volt méhe, elég nagy számú kasban. Itt úgy ment a méhészkedés: kaptárral nem foglalkoztak, kikénezték a méhet, kiszedték a sonkolyt, a lépes mézet belőle, kiolvasztották, utána másik tavaszon a rajzóméhet bele, meghagytak nemtudom hány anyát; annyit, hogy a jövő tavaszon megint legyen szaporulat, és akkor azokat befogták megint az üres kasokba. Akkor mindig az öregebbeket kénezték ki, majd később jött divatba ez a kaptározás. Hát máma már nincs is méh nálunk. Az öregek kihaltak, utánuk az öreg család méhek is, de most meg annyira kihaltak, a méhek is, hogy én nem tudom, a faluban hány család méh lehet, . . . nem sok. Nekem is volt 50-60 család méhem, elpusztult, az az igazság, hogy nem is pusztult el teljesen, csak odaadtam a sógoromnak, mert ahogy rajzolt, nem tudtam befogni, mert mindig elment. Mire a létrát odavittem, itthagytott. Elment. No én nem mérgeződtem vele, odaadtam a sógoromnak, foglalkozzon ő vele.

Egy méhcsaládból mennyi mézet lehetett egy évben összeszedni?

Ez függött a kas nagyságán is, akkor függött az időjáráson, a nyári virágzáson, mert valamikor ugye hát volt még tarlóvirág is, akkor a lucernát háromszor-négyszer is lekaszálták, a lóherét is legalább kétszer megkaszálták, a mezők meg tele voltak különböző vadvirágokkal, volt miről hordani a méheknek. Ezt így én nem tudom megmondani, mert ezt én sose mértem meg. Hogy mennyi jött ki egy kasból, hány kiló méz?! Volt, hogy öt jött ki, volt, hogy tíz is, de olyan is volt, hogy nem bírta magát kitartani, az új család, nem bírt annyit gyűjteni, hogy kiteleljen. Akkor étetni kellett. Vagy a mézzel, vagy cukorsziruppal kellett étetni, ha azt akartuk, hogy megmaradjon. De itt most már én nem is tudok, két-három embernek méhet a faluban.

A méhviasszal mi történt?

A méhviaszt, hát az eladogatták, a sonkolyt jöttek venni, ha kifőztük viasznak, a viaszt vették meg; aki már kaptárban tartott méhet, akkor már ő nem adta el a sonkolyt vagy a viaszt, hanem becserélte mülépre, és akkor mülépet rakott a kaptárba.

A sonkoly az pontosan micsoda?

A lép. A sonkoly az a lép, amelybe a méh belerakja a mézet. Ha úgy veszi ki az ember, akkor az a lépes méz.

Egy kicsit váltsunk témát. Reggel említetted, hogy azt a kalapácsot, amit a Bözsi Néni mutatott, azt édesapád hozta még Amerikából. Mikor járt Ő Amerikában, melyik évben, és általában hogy létezik az, hogy Jósvafőről ilyen sok ember kiment Amerikába dolgozni, és azután nagyrészüik mégis visszajött később. Sőt, volt aki többször is visszajött.

Hát az én édesapám, hogy mikor ment ki, azt pontosan nem tudom. Van egy "Keresztény tanítások és imádságok" c. imádságos könyve, amelynek első oldalán ez áll: "Ezt a könyvet vettem 1904 november hónapjában Debrai Michigan amerikai bujdosásom emlékéül, Dely György tulajdona."

Ez akkor már a harmadik kinntléte volt?

Nem tudom.

Ezt Édesapád írta be ebbe az imakönyvbe, de nem tudod, hogy hanyadik kinntléte alkalmával.

Nem tudom azt sem, hogy mikor volt az első házassága, és nem tudom, hogy féltestvéreim, a bátyáim hanyadik évben születtek, azt sem tudom. Nem tartottuk úgy számon, a fiúk elmentek, hogy hova lettek nem tudom. A kisebbik azt tudom, akkor voltam két éves, amikor meghalt Sárszentmiklóson, ott van eltemetve a kisebbik bátyám, a nagyobbik - állítólag - az Imre, a második Világháborúban veszett oda.

Édesapád mesélt ezekről a kinti élményeiről?

Nem sokat. Például a szomszédasszonyunk, aki komaasszony is volt nekik, Őnála jártak Amerikában, ő volt a gazdasszony, ő volt a szállásadó. Később komaasszonyok lettek, meg szomszédok is voltunk.

Édesapád egyedül ment ki, vagy valakikkel a faluból?

Nem, nem, többen mentek Ők ki, sokan voltak Jósvafőről Amerikában, általában mind hazajöttek, nem sokan maradtak ott, megszerezték maguknak, ami kellett, hazajöttek, földet vettek, erdőt vettek, meg házat vettek, volt, aki cséplőgépet vett, cséplőgarnitúrát, úgyhogy aki keresett, dolgozott, keresett, nem pocsékolta el, az tudott haladni.

És kinn mit dolgoztak?

Az én Apámék bányában dolgoztak, szénbányában. Hogy azután ki mit dolgozott, azt már én nem tudom.

Neveket tudsz mondani, akik Jósvasfőről kinn voltak veled együtt?

Bokros Lajos, Izsó Antal Bácsi, még volt apámnak egy öccse, a nagybátyám, Ő hazajött közben és nem is ment vissza. Még Bokros Józsi él, mikor neki az esküvőjén mint muzsikás cigány muzsikáltam, ott volt a két öregnek a nagyapja, a nagyapja, meg a feleségének a nagyapja, Izsó Antal Bácsi, Bokros Lajos bácsi. Azt mondja Bokros Lajos Bácsi Antal Bácsinak: No gyere, azután táncoljunk, oszt már kilencven körül jártak. Muzsikáltunk, odajön az öreg Bokros Lajos Bácsi és a vállamra üt: Te Dely, nem hittem volna, hogy én még a Dely György fiának a muzsikájára fogok táncolni. Együtt voltak, ezt tudom, ennyit tudok mondani.

Hoztak haza tárgyakat, amiket kinn használtak?

Hoztak, hát hogyne hoztak volna. No még itt volt a Bak János Bácsi, asztalos, Bak Béla Bácsiéknak az apjuk. Az az összes asztalos felszerelést mind onnan hozta magának. Nem tudom, megvan e még nekik, nem tudom, hová tették? Annak volt olyan szerszáma, amit Amerikából hozott, mind onnan hozta a szerszámot. Hát az öreg Czafik Pista Bácsi, Ő is kovács volt, de Ő is úgy vette a cséplő garnitúrát, hogy Amerikában volt. Ő is úgy vette, persze, hát ezek az emberek mind úgy szerezték meg, amijük volt, Amerikából.

Magáról az utazásról meséltek valamit? Hogy ez az egész Óceánon való átkelés milyen volt? Vagy a hajó út?

Nem sokat hallottam róla. Annyit hallottam, hogy Édesapám azt mondta, hogy amikor vitte a hajópincér a paprikás halat, kiütte a kezéből, mert Ő végtelenségig utálta a paprikás halat.

Nem tudom láttad e a rakodóban Apám amerikai ládáját? Minden amerikásnak volt egy láda, amibe.... Hát itt van, direkt nem törtem össze, nem hajintottam el. Ez egy rendes nagy láda, amiben a hajón szállították a cuccukat, a holmijukat. Hát direkt arra volt tartva.... hogy majd elmegy oda (a tájházba).

Nagyon érdekes, mert tényleg ez az a tárgy, ami végig kísérte Öket az útjukon.

Sajnos nem tudom már sorban elmondani, hogy kik voltak Amerikában. Hát az én Apám, úgye 904-ben vette ezt az imakönyvet, én 1930-ban születtem. Apám

nem sokat mesélt ezekről a dolgokról. Megöregedett, nem volt kedve mesélgetni. Nekem menni kellett dolgozni, úgyhogy nem sokat beszélgetett nekem ilyen dolgokról. Néha, valamit úgy elkottyantott, véletlenül. Azt nem tudtam, hogy az én Apám tudott hegedülni. Kérem szépen, egyszer, mondja, hogy , hát a burdon (szállás), vacsora után felvette a hegedüt, de baptista volt a gazda, a hegedű gazdája. "Jaj, Dely Bácsi, nem szabad nótát muzsikálni, azt mondja Apám, énekre volt fölstimmolva? No, ezt egyszer hallottam tőle.

No, majd annak idején, mikor én - negyven kilencben, amikor hegedüt először fogtam a kezembe, negyvenkilencben, tizenkilenc évesen, és akkor Tóth laci Bácsiéknál, így vasárnap délután elmentünk, a fia volt a cimbalmos, a másik fia a kontrás is volt, akkor Obbágy János, öreg Leskó volt a primás, én, Bokros volt a bőgős, Árpád, azután ott vasárnaponként, templom után próbáltunk. Volt, hogy az öreg Laci Bácsi megkínált egy pohár borral, Ő tőle hallottam, hogy bizony fiam, amikor megnősültem, az én kalzimban az öreg Leskó Józsival a te apád muzsikált. Leskó Józsi még fiatal ember volt, még legény volt, hát még az én emlékezetemre nősült meg, Leskó Józsi Bácsi, Ők Gereguly Feriékkel esküdtek egyszerre, negyvenötben, vagy hogy, akkor esküdtek meg, de már a Tóth Laci Bácsi fia, a legidősebb fia, pontosan a Leskó Józsi Bácsival volt egyidős. Egyidősek voltak. És már az öreg Leskó, akkor még fiatal fiu volt. Ő muzsikált apámmal, a Tóth Laci bácsi lakijában. Ezt Laci Bácsi mondta nekem.

Akkor már nem volt hegedűje, amikor Te ismerted, abban az időben?

Nem,nem. Ennekem Anyám vett Szinben egy öreg cigánytól hegedüt, abban az időben 120 Ftért, most is megvan, az amit most a mérnök úrék megcsináltattak. Hát az most már egy cseppet többet ér, nem 120 forintot.

Csak sajnós nem veszed a kezedbe. Mert én olyan boldog asszony volnék, ha azt Te a kezedbe vennéd, és ha még cincogtatnád is, annak is igen örülnék! (veti közbe Bözsi Néni).

Cincog az egér a portán, mert nincs macska!

Köszönöm a beszélgetést!

A kérdéseket feltette és a beszélgetést rögzítette *Szablyár Péter*.

✧ **Jósvafői népi mondások** ✧
(Adorján Mária gyűjtéséből)

Nem tudsz - mire jutsz.
A mai napot megadták, a holnapot nem is ígérték.
A fiatal meghalhat, az öregnek muszály!

(Bak Dániel 1977)

Nyáron gyűjts - télen fűts!
Könnyű a békát a víz felé ugratni, úgy is arra megy!
András nap közeledik, a felhő tornyosodik.
Az igaz, hogy megettek 22 q terményt (a disznók) de hát a szája után szép minden.
Kinek hol a híve, oda húz a szíve.
A farkas nem eszi meg a telet.

(Dovola Béla)

Egy az - titok, kettő az - homály, három az - világos.
Az éjnek füle van, a napnak szeme.
Ki minek nem mestere, hóhéra az annak.
Igaz mondás, - nem emberszólás.
Gengés, mint a csobánkai menyecske.
Terelem a gondom, bajom.
Isten mondja: ember vigyázz magadra, - én is úgy vigyázok.
Minden zsákra akad folt, - akár vászon, - akár gyolcs.
Piroska napja: január 18: "ha ma fagy, 40 napi el nem hagy.

(Tarjányi Lajosné sz. Bak Piroska)

Felettünk az idő eljár és senkire sem vár.
Aki Mihály nap (IX.29.) szalma kalapot hord, attól nem kérnek tanácsot.
Valami - nincs sehol.
Nem hordunk az erdőre tőkét.
Meglökte, mint tehén fara a vályút.
Ha Pál-fordulás (jan.25.) - tiszta, bőven terem mező, puszta. De ha nedves, a kenyér lesz kedves.

Két idős asszony beszélget. Az egyik fájdalmas arccal sorolja gondjait. A másik hallgatja, majd megszólal:

"Te Eszter, - nem fázol Te annyira, mint amennyire reszketsz!
Fülem mellett: gyalogút.

Tudd meg ember - közeleg a tél,
Kórót zörget a novemberi szél.

Rólam Jézus emlékezzél
Akiért a földre jöttél
Veszni engem ne engedjél.

Hívom az élőket
Megsiratom a holtakat (harangszó).

Legyen megáldva, amit a szeretet megszentelt!

Az ökröt a szarvánál, az embert a szavánál lehet megfogni.

Júliusban arass, akkor lesz kenyered,
ne kíméld hát a munkától tenyered.

A hamarban egy betűje sincs a jónak.

Amikor árad a víz, a tetején úszik a ganéj.

Hó a rácson Katalinkor, fekete lesz karácsonykor.

Aki megmenti a farkast, megöli a bárányokat.

Jósvafői "amerikás" magyarok

Tíz parancsolat

- 1. Légy hű fogadott hazádhoz, de ne feledd szülőházadat;*
- 2. Tanulj meg angolul, de ne feledd az anyanyelved;*
- 3. Ha régen itt vagy, szerezz polgárjogot;*
- 4. Követeld ugyanazt a munkabért, mint az amerikai munkás, de kövesd az ő életszínvonalát is;*
- 5. Ne titkold, hogy magyar vagy;*
- 6. Érdeklődj az amerikai viszonyok és politika iránt;*
- 7. Gyermekeidtől követeld meg, hogy magyarul is tanuljanak írni-olvasni;*
- 8. Művelődés és Haladás legyen a jelszavad;*
- 9. Légy mértékletes a szokásaidban;*
- 10. Mindenkor tartsd szem előtt az amerikai mondást: Help yours Self!**

(Kivándorolt magyarok tízparancsolata)**

Ez év tavaszán adományozta a tájháznak Dely János édesapja - Dely György (1873. február 21 - 1959. március 26.) - "amerikás ládá"-ját, amellyel háromszor tette meg az utat Jósvafő és az Újvilág között.

A múlt század végi, e század eleji kivándorlási, ill. amerikai munkavállalási népmozgalom jósvafői vonatkozásainak kutatását két irányból szeretnénk megkezdeni: Jósvafőn összegyűjteni és a Tájházban kiállítani az Amerikából származó tárgyi emlékeket, ill. felvenni a kapcsolatot az Amerikában élő jósvafői leszármazottakkal, feltérképezve az óhaza elhagyása óta eltelt közel egy évszázad történéseit. Ehhez a felderítő munkához alapvetően a község lakosságára, segítőkészségére tudunk és kívánunk támaszkodni.

Kérünk mindenkit, akinek birtokában olyan tárgyi emlék (szerszám, eszköz, használati tárgy, fotó, stb) van, amely a hajdani amerikai munkavégzéssel kapcsolatos, jelezze a Tájházzal, ha élő kapcsolata van Amerikában élő rokonaival, adja meg ezek címét, hogy levélben megkereshessük Őket. Segítségüket előre is köszönjük!

** "Valahol túl meseországban..." Az amerikás magyarok 1895-1920, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1987.

Photo by SCOTT BENEDICT

107 years young

3/16/95

South Lyon's oldest resident, Julie Ribar, enjoyed another birthday last week, celebrating her 107th at the Martin Luther

Memorial Home. Here, the birthday girl is joined by her daughter Helen Goebel; Julie's son Joseph Ribar was also present.

Lapzártakor érkezett a fenti újságkivágás Amerikából (kelt: 1995. március 16.) Dovola Béla nagynénje 107. születésnapjáról:

Dél Lyon legidősebb lakója, Ribár Júlia a múlt héten ünnepelte 107. születésnapját a Martin Luther idősek otthonában leánya, Helen Goebel és fia, Josef Ribár társaságában.

Béres Marcsa jósvafői molnárné meséje a Büdös-tó (a Domicia közelében) melletti régi csárdáról

(feljegyezte Dr Kadič Ottokár, a Büdös-tói-barlang felmérési vázlataihoz mellékelve e század első évtizedeiben; 1919 előtt. A kéziratra Horváth János - az MKBT térképtárosa - hívta fel a figyelmet az anyag rendezése kapcsán)

"A Büdös tó mellett régebben csárda volt: itt lakott Büdös Hancsa kocsmárosné, a ki a szálló vendégeit éjjel meggyilkolta s a szemben levő Ördög lyukba vonszolta. Egyszer azután egy esős estén beállított egy szegény koldus s szállást kért. Bū.H. sehogysem akart szállást adni, mert már voltak szálló vendégei 4 csipkés (?) ember. Hosszú kérés és rimánkodás után a koldusnak mégis helyet adott a kályha melletti padon. Mindnyájan lefeküdtek. Éjfélkor H. a koldus szobája ajtaján halgatózott vajon az alszik-e. A koldus ébren volt, de színlelte az alvást hortyogással. Mikó H. azt hitte hogy a koldus alszik, nagy kést vett és belopózott a csipkések (?) szobájába és az alvó embereknek elvágta a nyakát s először egy pincébe, azután pedig szokás szeront éjjel az Ördög lyukba vonszolta a hullákat.

A koldus reggel nagyon megköszönte a Ha szivességét, elbucszott s Pelnicz felé ment. H. megakarván tudni vajon a koldus hallott az éjszaka valamit lóháton a koldus után ment s több helyen mindig más ruhába öltözködve a koldustól kikérdezte honnan jön hova megy, hol hált az éjszaka. A koldus okos ember volt úgy tett mintha semmit sem hallott volna, ellenkezőleg nyak főre dicsérte H. kocsmárosnét.

Mikor aztán Pelnitzre érkezett gyorsan a vármegye házába ment s ott bejelenti a látottakat. Mindjárt pandurok mentek a Büdös tavicsárdát körülvették Hancsát lekötözték és a vármegyénél egy vaskoporsóban máglyán elégették.

Igy mesélte Béres Marcsa jósvafői molnárné."

A leírt szöveg a kézirattal megegyezik. A ceruzarajz vázlatokon dátum nincs. A szövegben szereplő Pelnicz Pelsőc helységnévvvel azonos!

RÉGI MALMOK ÉS MOLNÁROK

XXXVII. évf.

23

42. szám

1982. X. 15.

A jósvalói vízimalom
(Sándy Gyula rajza után;
Vasárnapi Újság, 1863.)

Kedves Élet és Tudomány!

Lapjuk múlt évi 42. számában olvastam *Selmezi Kovács Attila*

XXXVIII. évf.

15. szám

1983. IV. 15.

RÉGI MALMOK ÉS MOLNÁROK

című cikkét, és örömmel láttam ott a *jósvalói vízimalom* rajzát.

A rajzon látható malmot 1840-ben az én nagyapám építette, és a vízjogot is ő szerezte meg hozzá. Az aggteleki cseppkőbarlangból eredő, percenként 300 liter hozamú patak vizét pedig már *édesapám* vezettette el egy árokban a völgy alsó végében épített ún. *villanytelepig*. Ebben az épületben egy áramfejlesztő *dinamó* is működött, és a kezelő lakása volt. Eleinte a családunk birtokában levő lakó- és gazdasági épületeket, 1917-től pedig a község *lakóházait* látta el árammal. Az áramszolgáltatás díját a falusiak lámpánként és havonként 3—4 tojással vagy napszámmal fizették ki. Az így nyert áram ezen kívül egy *cséplőgépet* is hajtott.

A villanyteleptől *édesapám* a hegyoldalon ásott árokban tovább vezette a *Jósva* patakot, és az így keletkezett vizesesen építette fel a *középső malmot*. A vízi erő kiegészítésére egy 25 lóerős, faszénnel fűtött — ma már talán csupán ipari műemlékként említhető — *szivógázmotort* szerelgetett. Így a malom órlesi teljesítménye napi 60 mázsa lett.

A falu alsó végén még egy vizesés keletkezett. Apám erre építette 1902-ben az *alsó malmot*. Ennek órlesi teljesítménye napi 25 mázsa volt. Ez arról volt nevezetes, hogy *siksztivával* olyan *grizes nullás lisztet* készített, amelyet akkoriban még csak a nagy gőzmalmokban őrltek. (A villanytelep lebontása után ebbe a malomba került az áramfejlesztő *dinamó*.) Ott, az alsó malomban működött az a *hántoló gép* is, amely az első világháború idején a rizs pótlására *árpagyöngyöt* és *burizst** állított elő. Volt ott még *köleskását hántoló gép* is!

Hogy a *Vasárnapi Újság* cikkét illusztráló malom a fentiek közül melyik volt, azt nem tudom megállapítani.

A *Szepességen* levő *Mecenzéf* községben számos vízerővel működtetett *kapahámor* is dolgozott. A trianoni békeszerződés után Magyarországon ilyen *kapahámor* nem maradt. *Édesapám* a *Tohonya* völgyből eredő csekély hozamú patakocskára vizét felduzzasztva még egy ilyen *kapahámort* is épített, amelyben két *vizikalapács* dolgozott. Ebben különféle *kapákat*, *ásókat*, *lapátokat* és *csákányokat* gyártottak a *kapakovácsok*.

A nyersanyagot lovas szekéren a 60 km-nyire — tíz óra járásnyira — levő *Diósgyőri Vasgyárból* lehetett beszerezni. A kovácsolt vasból készült *szerszámok* hamarosan *országos hírnévre* tettek szert, mert a kovácsolás folytán *szálkássá* vált vas sokkal szívósabb lett és sokkal kevésbé volt törékeny, mint a rimamurányi gyár öntöttvas termékei.

Meg kell még említenem, hogy a *Jósva* patak — amely 12 kilométerrel távolabb ömlött a *Bódfa* patakba — még *Szinpetri* községben is hajtott egy malmot és *Szin* községben is egyet vagy kettőt.

Lám, egy kis patakocskára néhány liternyi vízzel mennyi mindent el lehetett végezni!

Zádor Lajos

Kedves Olvasónk!

Lapunk múlt évi 42., ez évi 15. és 20. számában a

RÉGI MALMOKRÓL ÉS MOLNÁROKRÓL írtunk.

Az 1983. évi 15. számunkban a *Kedves Élet és Tudomány!* című rovatunkban megjelent írásában *Zádor Lajos* olvasónk arról számolt be, hogy nagyapja hogyan épített 1840-ben *Jósvalón* vízi malmot, s egyúttal azt is ismertette, miképp bővítette később e létesítményt az ő *édesapja*.

Nos, időközben két fénykép is előkerült a szóban forgó „*vizerőművek*”-ről. Az egyik — láthatóan a régebbi — a felső vízi erőforrást örökíti meg, a másik pedig azt a *kapahámort*, amelynek két vízi *kalapácsa* *kapákat*, *ásókat* és *csákányokat* *kovácsolt*.

(A szerk.)

A jósvafői tájház (falumúzeum) [Dózsa Gy.u. 3.] telekkönyvi adatai 1873-1931 között

309.betét szám

Jósvafő

A. Birtokállási lap

Biener Jakab

B. 2-6

S.sz.	h.r.sz.		
1.	119.	Ház 53.ö.i.sz., udvar közös az sbk.	B.1. B.2.

Tagosítás után

2.	123.	Ház 65.ö.i.sz.	B.3.
----	------	----------------	------

B. Tulajdoni lap

Bead.: 1873.évi febr. 9.: 245. sz. a.

A tornai kir. törvényszéknek 2143.sz.a. kelt végzése alapján a 101.sz. B.1. alatt lejegyzett 119.h.r.sz. a. részlet is a ./.. alatt

1. hozzájegyeztetik.

B.a. 1891-évi május 26-án 917. sz.a.

a Tormai k. járásbíróságnak 908/4.91. sz.a. kelt végzése alapján a tulajdonviszony Biener Jakab nevéen álló A.t. 1.s.sz. a. ingatlanra öröklés címen egyenlő arányban

2.	<u>Biener Amália kisk.</u>	B.7
3.	<u>Biener Ilka kisk.</u>	B.16
4.	<u>Biener Villma kis.</u>	B.8
5.	<u>Biener Béla kisk.</u>	B.10-13
6.	<u>Biener Adolf kisk.</u>	B.15
	<u>javára bekebeleztek.</u>	

Beadv. 1902. évi augusztus hó 8án 168. sz.a.:

Abaúj-Torna megye árvaszékének 13529/902 szám alatt kelt megkeresése alapján a Biener Amália neve mellett feltüntetett

7. kiskorúság kitörültetik.

Beadv. 1902. évi október hó 24én 2268. sz.a.:

Abaúj-Torna megye árvaszékének 17555/902 szám alatt kelt megkeresése alapján a Biener Ilka neve mellett feltüntetett

8. kiskorúság kitörültetik.

Érk. 1903. évi márczius hó 17én 672.sz.a.:

A meghitelesített átalakítási tervezet alapján a tagosítás előtti régi birtok állapot kitöröltetik s az új birtok állapot A + i sorszám alatt

9. bejegyeztetik.

Beadv. 1903. évi június hó 16án 1584.sz.a.:

A tornai kir. jbíroságnak 1902 évi Ö. 102/5. szám alatt kelt hagyaték átadó végzése alapján a tulajdonjog a Biener Vilma nevéen álló birtokilletőségre öröklés czimén egyenlő arányban:

10. Biener Amália

11. Biener Ilona férj. Heller Ignáczné

12. Biener Béla k.k. és

13. Biener Adolf k.k. javára bekebeleztetik.

B.15

Beadv. 1908. évi márczius hó 14én 736.sz.a.:

Abaúj-Torna megye árvaszékének 2689/908. sz.a. kelt határozata alapján a Biener Béla neve mellett feljegyzett kiskorú jelző

14. kitörültetik.

Beadv. 1910. évi december hó 7én 9481.sz.a.:

Abaúj-Torna megye árvaszékének 18918/910. szám alatt kelt megkeresése alapján a Biener Adolf neve mellett feljegyzett

15. kiskorú jelző kitörültetik.

Érk. 1913. július 1én 1679. sz.a. Vételár 200 kor.

A Jósmafőn 1913. évi június 27-én kelt adásvételi szerződés alapján a tulajdonjog az A. + sorszámú ingatlanra vétel címén

16. Ardai András javára bekebelezetik. 517.18

Érk. 1929. év márczius hó 30., 68947

..... példány 6000 P.

Kelt 1929. év márczius hó 26-án kelt adásvételi szerződés alapján a tulajdonjog az hozzájegyeztetik.

17. Szakál Zsigmond

18. és neje szül. Garan Zsófia javára bekebelezetett.

C. Teherlap

B.a. 1891. évi május 26^{án} 917. sz. a.

Egyidejűleg a B. 2-6. alatti bekebelezéssel az átírt ingatlan felett az özvegyi haszonélvezeti jog

1. özv. Biener Jakabné Grünfeld Fani javára bekebelezetik.

Érk. 1913. július 1^{én} 1679. sz. a.:

A Jósmafőn 1913. évi június 27-én kelt adásvételi szerződés alapján a C.1. alatt bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog kitörlése

2. bekebelezetik.

Érk. 1929 évi április hó 19-én 2841. sz. a.:

Rangban 1928. évi február hó 29-i K.17. mellékjelzalog.

Az 1928. évi február hó 21-én keltkivonat alapján a jelzalog kettőezerhatszázhuszonhárom P. 907 éviaz R+1 (?) s.sz.

ingatlan előjegyeztetik.

3. Főjelzalog a 17.....c. 20 a.

Érk. 1929 augusztus 12-én 5213. sz. a.

Mellékjelzalog

1929. augusztus 5-én kelt Nyilatkozat és bekebelezési engedély alapján a jelzalogjog egyezerhatszázötven pengő tőke és hétszázötven pengő erejéig az A+i sorsz. jószágtestre s annak haszonélvezetére bekebelezetik.

4. Főjelzalog a 14.sz. tjkvben C 13.a.

A miskolci kir. Járásbíróság 1929. év október 15-én 36191/929.sz. ügyirat alapján a végrehajtási jelzálogjog egyszázötven és harminckettő P. 86 f. ingatlanra és annak haszonélvezetére bekebeleztek.

5. Jelzálog a 89C. 17a.

Érk.: 1930. március 21-én 2156.sz.a.:

Az 1929. december 2-án és 1930. március 20-án kelt hétrendbeli törlési engedély alapján a C3. 4.a jelzálogjogok kitörlése

6. bekebeleztek.

Érk.: 1931. március 9-én 1995. sz.a.:

A szikszói kir. adóhivatalnak v.1117/1929. sz. kimutatása alapján a jelzálogjog háromszáz pengő illeték s jár. erejéig A. + i sorsz. jószágtestre bekebeleztek.

7. Főjelzálog a 433.sz. tjkv-ben C 11a.

Részlet az eredeti telekkönyvből:

	<p>1. <i>Bead. 1873-iki Jeleny 9: 246 n.a.</i> A miskolci kir. Járásbíróság 2148 sz. a. kelt végzése alapján a 101 f. sz. d. sz. alatti helyszínen 109 h. 1 f. a. négyterületre A. f. alatti haszonélvezeteket.</p>	
2.	<p><i>Bead. 1891. évi május 24-én 978 sz. a.</i> A miskolci kir. Járásbíróság 2049 sz. a. kelt végzése alapján a helyszínen lévő Bismarck-földmérés alatti 1. sz. a. sz. területre illető négyterületre a következők:</p>	
3.	<i>Bismarck Anna fia kist.</i>	19. 7. 16.
4.	<i>Bismarck József kist.</i>	19. 8.
5.	<i>Bismarck Vilmos kist.</i>	19. 10. 13.
6.	<i>Bismarck Péter kist.</i>	19. 14.
	<i>Bismarck Adolf kist.</i>	19. 16.
	<i>javára bekebeleztek.</i>	19. 15.
7.	<p><i>Bead. 1902. évi augusztus 10-én 1606 sz. a.</i> A miskolci kir. Járásbíróság 17529/902 sz. a. kelt végzése alapján a Bismarck Anna fia kist. mellett fellelt területtel érintő területtel.</p>	
8.	<p><i>Bead. 1902. évi október 10-én 2168 sz. a.</i> A miskolci kir. Járásbíróság 17550/902 sz. a. kelt végzése alapján a Bismarck József kist. mellett fellelt területtel érintő területtel.</p>	
9.	<p><i>Bead. 1903. évi március 11-én 1701 sz. a.</i> A miskolci kir. Járásbíróság 17551/903 sz. a. kelt végzése alapján a Bismarck Anna fia kist. mellett fellelt területtel érintő területtel.</p>	

Földrengés Jósvafőn

(részlet Kis Dániel XIX.századi jósvafői református lelkész naplójából)

A napló eredetijét a miskolci Herman Ottó Múzeumban őrzik. E felbecsülhetetlen helytörténeti adatokat tartalmazó dokumentum másolatát Dr Veress László múzeumigazgató úr bocsájtotta rendelkezésemre, amiért azuton is köszönetet mondok. A napló barlangi vonatkozású részleteit Dr Kordos László korábban már ismertette a Karszt és Barlangban (1971. I.p.33-35.). A helytörténeti füzetek további számaiban is részleteket adunk közre e naplóból, mint a község reformkori történetének eddig ismert egyetlen hiteles forrásából.

"Oct, 15^{kén} 1834, valamint tsak nem az egész országban, nagyobb vagy kisebb mértékben, úgy itt Jósvafőn, reggeli 8 óra tájba tapasztaltatott szembetűnően a föld meg-rendülése vagy megreszkettetése. Sok helyeken sok kárt is tett sokféle épületekben, templomokban, de amint hitelesen hallatott Békés és Bihar Vármegyéknek leg-szélső határaiban még nagy károkat is okozott, a holott házak, tornyok, templomok összedültek, és sok lapályos helyek kénkövei, bűzlő jellegű űregek nagy hirtelenséggel támadtak, a mellyekből tsudállatos szagú vizek tsudállatos sebességgel lökődtek ki., különben itt Jósvafőn , és ország szerte egész ősszel, t.i. az egész Novemberben , sőt egész Dec.15^{dik} napjáig minden esső nélkül való idő volt, ekkor mintegy havazni; eddig mindég nagy szárazság lévén."

A földrengés körülményeinek azonosítása céljából felkerestem az MTA Szeizmológiai Obszervatóriumát, ahol Dr Szeidovitz Győző az alábbiakról tájékoztatott:

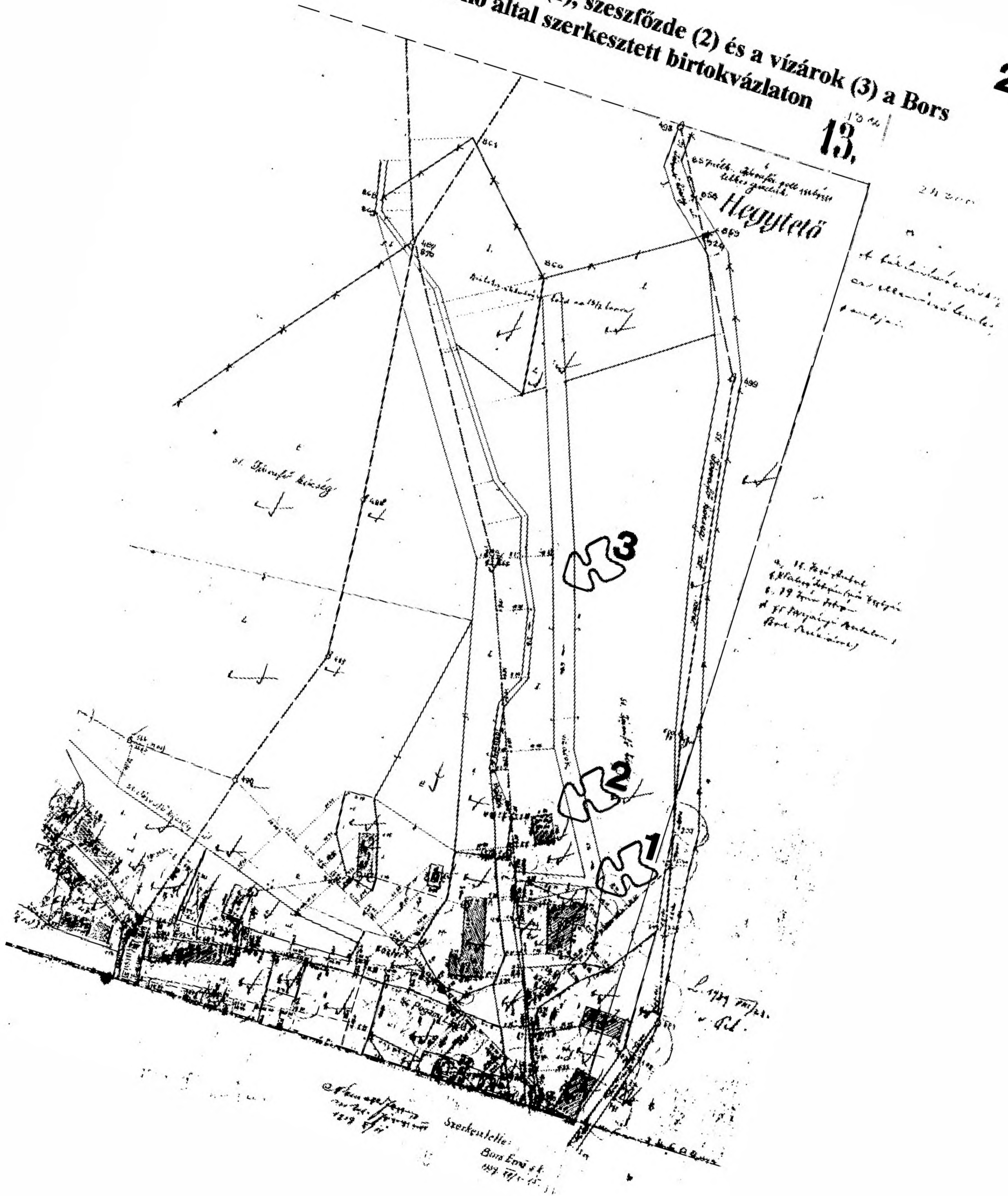
- 1834.október 15-én 7-8 óra között az érmelléki (ma Románia) területen (Piskolt, Érendréd, Dengeleg, Gálospetri epicentrális vidéken) 8-as erősségű földrengés volt. A földrengés 79.700 km² területet rázott meg, aminek az a magyarázata, hogy közép-pontja igen mélyen volt. A rengés jósvafői észlelése eddig ismeretlen volt a kutatók előtt.

[Irodalom: Réthly Antal: A Kárpátmedencék földrengései (455-1918), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1952, p 160-161.]

Az érmelléki földrengés területe

A jósvafői kapahámor (1), szeszfőzde (2) és a vízárók (3) a Bors

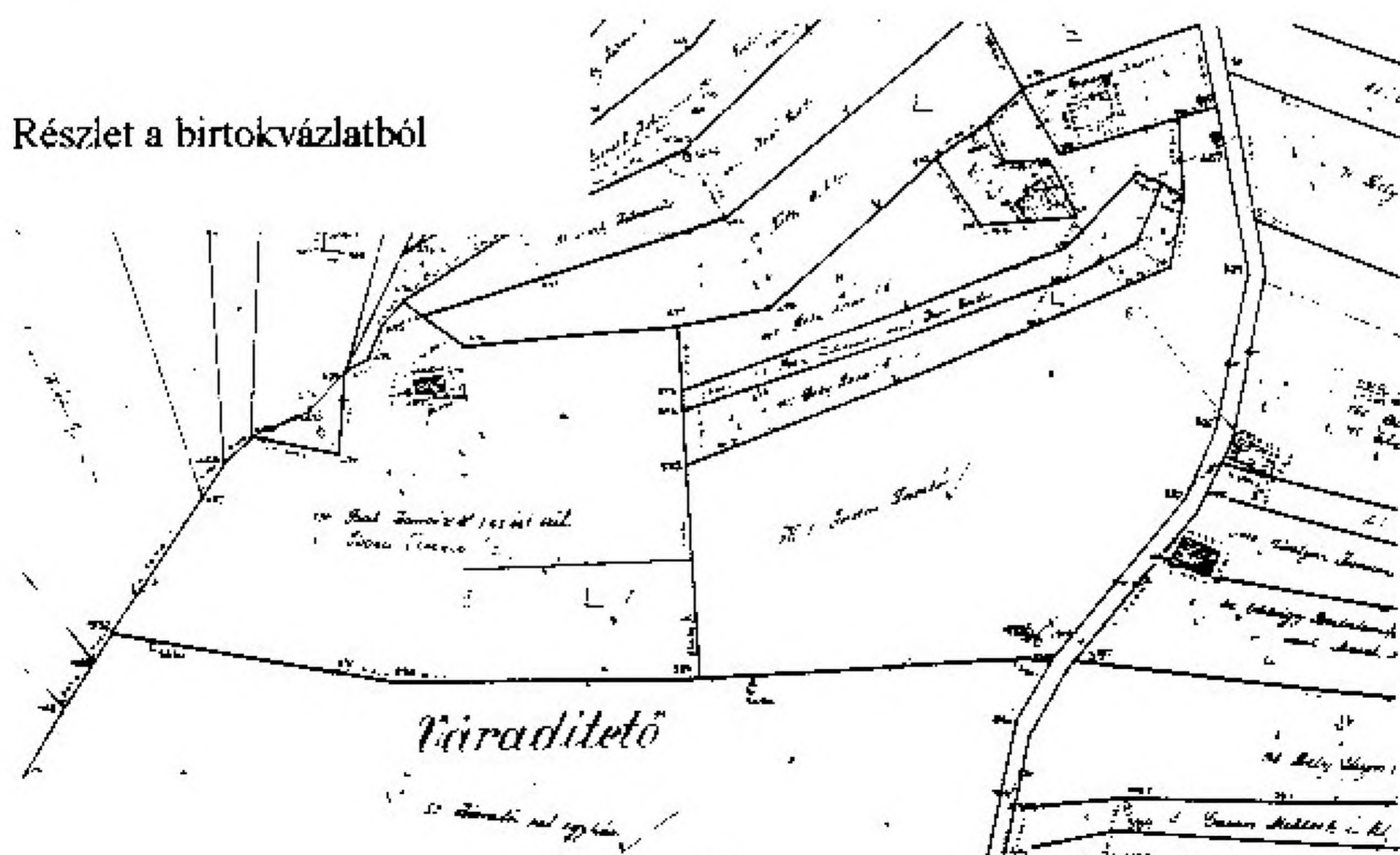
Dűlő- és helynevek

a "Jósvafő község 19 szelvényből álló birtokvázlatain"

[Abaúj-Torna vármegye 1905, Jósvafő ;1939.október 14-én Jósvafőn záradékolva Németh Ferenc m.kir.főmérnök, Kornis Andor k.jegyző, vitéz. Parajdi István esküdt és Pogány László esküdt által.]

Nagyoldal	Somosoldal
Nagyoldal bükk mögött	Kecsövölgy
Tohonya gallya (Tohonyagallya)	Serédyoldal
Vataitető	Kukoricás
Tohonya-bérc	Kovácsgallya
Lófej	Váraditető
Nagymező	Rét oldal
Nádasdyhegy	Nagykötető
Szelcze	Alsó rét
Kisgallya	Porcogó
Kecsőoldal	Nemesoldal
Zsomboly	Fenyvesoldal
Malom felett	Serédyoldal
Kismező	Tölgyes
Hegytető	Cseresnyéskút völgy
Hegyerdő	Keskenyoldal

Részlet a birtokvázlatból

**Előzetes a
Jósvafői helytörténeti füzetek
3.számának tartalmából**

Köszöntő

A tájház gazdasági épületeinek helyreállítása 1995-ben

**Látogatás a meczenzéfi (Szlovákia) múzeum-hámorban és Jan
Brösti működő hámorában**

**Részletek az 1909-ben kiadott meczenzéfi "kapa, ásó, lapát és
különböző nagyszerkovácsárúk" képes árjegyzékéből**

**Részletek Kis Dániel XIX.századi jósvafői református lelkész és
tanító naplójából**

A jósvafői harang leírása

**Emlékek a jósvafői malomról és a kendertörőről (Beregszászi
Lajos leírása)**

**Tulajdonviszonyok és mezőgazdaság a század első felében Jósvafőn
(Beregszászi Lajos leírása)**

**A jósvafői Klein család
(Beregszászi Lajos leírása)**

A jósvafői temető jelenlegi állapota, sírjelei

Előzetes a 4. füzet tartalmából

T a r t a l o m

Az első ismert írásos emlék Jósvafőről Zsigmond király
1399.október 24-én kelt ítéletlevelében

Írásos emlékek a jósvafői Kecső-völgyi hámorról

Adatok a jósvafői volt Klein Antal féle vashámorról
(Dr Vastagh Gábor - Dr Nováki Gyula)

Jósvafői szerszám- és kapagyár (Beregszászi Lajos)

Emlékek Jósvafő múltjáról III. (Dely János)

Jósvafői népi mondások (Adorján Mária gyűjtéséből)

Jósvafői "amerikás" magyarok

Ribár Júlia 107. születésnapját ünnepelte az USA-ban

Béres Marcsa jósvafői molnárné meséje a Búdós-tó melletti régi csárdáról
(feljegyezte Dr Kadič Ottokár)

"Régi malmok és molnárok" - jósvafői ipartörténeti emlékek az Élet és
Tudomány XXXVII. és XXXVIII. évfolyamából

A jósvafői tájház (falumúzeum) [Dózsa Gy.u.3.] telekkönyvi adatai 1873-1931.
között

Földrengés Jósvafőn

A jósvafői kapahámor (1), szeszfőzde (2) és a vízárók (3) a Bors Ernő által
szerkesztett birtokvázlaton

Dülő- és helynevek a "Jósvafő község 19 szelvényből álló birtokvázlatain"

Előzetes a Jósvafői helytörténeti füzetek 3.számának tartalmából

